

Список використаної літератури

1. Міністерство освіти і науки України. Рекомендації щодо впровадження змішаного навчання у закладах фахової передвищої та вищої освіти. Рекомендації розроблені членами робочої групи за участю Науково-методичної підкомісії «Дистанційне навчання» сектора вищої освіти Науково-методичної ради МОН / О. Бершадська та ін.; за заг. ред. Є. Стадного, Є. Ніколаєва. Київ, 2020. 31 с.
2. Романовська О. О., Романовська Ю. Ю., Романовський О. О. Досвід вищої освіти Сполучених Штатів Америки XX–XXI століть. Книга 4. Особливості академічного (університетського) підприємництва у США другої половини XX — початку XXI століть : навч. посіб. К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2020. 240 с.
3. Charles L. Graham et al. 4 Skills Essential for Effective Blended Teaching. URL: <https://www.blendedlearning.org/4-skills-essential-for-effective-blended-teaching/>
4. Goh P.S. Medical educator roles of the future // Med. Sci. Educ. 2020. Vol. 30. P. 5–7. DOI: <https://doi.org/10.1007/s40670-020-01086-w>
5. Horn M.B., Staker H. Blended: Using Disruptive Innovation to Improve Schools. 1st ed. Jossey-Bass. 2014. 336 p. ISBN-10: 9781118955154.
6. Taylor D., Grant J., Hamdy H., Grant L., et al. Transformation to learning from a distance. MedEdPublish. 2020; 9 (1): 76. DOI: 10.15694/mep.2020.000076.1

ПЕРЕШКОДИ НА ШЛЯХУ ДО РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ

Давиденко А.В.

Полтавський державний медичний університет

Застосування навички критичного мислення має велике значення для студентів-медиків і в академічному, і в клінічному контексті. Без критичного мислення студенти-медики схильні до когнітивних помилок, які можуть призвести до діагностичних помилок у майбутньому. Незважаючи на складність, навичок критичного мислення можна навчити.

Ключові слова: прийняття клінічних рішень, критичне мислення, медична освіта, розв'язання проблем.

Applying critical thinking is essential for medical students both in an academic and clinical context. Without critical thinking, students are prone to cognitive errors, which can lead to diagnostic errors in future. Although challenging, critical thinking skills can be taught.

Keywords: clinical decision making; critical thinking; medical education, problem solving.

Згідно зі звітом Світового економічного форуму «Майбутнє робочих місць» до 2025 року 50% усіх працівників потребуватимуть перекваліфікації через зростання впровадження технологій. Критичне мислення (КМ) і вміння розв'язувати поставлені завдання очолюють список навичок, які зростуть у наступні п'ять років. Якщо не впроваджувати критичне мислення в навчальний процес, то учні будуть конкурентно неспроможними [5]. Таким чином, коли ми говоримо про розвиток КМ, то маємо на увазі розум у цілому, розвиток розуму людини: її абстрактного мислення, уяви, емоційного інтелекту. Емоційний інтелект – це передусім уміння мотивувати себе, уміння здійснювати саморегуляцію своїх емоцій, уміння розуміти емоції інших і вибудовувати взаємодію з людьми. Оскільки без саморегуляції власних емоцій, без мотивування себе не можна досягти певних успіхів [1].

КМ є однією з найбажаніших навичок серед здобувачів вищої освіти, але серед студентів опанування критичного мислення викликає багато проблем. Першою перешкодою є проблема сприйняття – студенти думають, що вони знають, як розв'язувати поставлені перед ними завдання, тому часто не розуміють, чому їх знову навчають цій навичці. Наступною проблемою є слабкі метакогнітивні навички студентів. Метакогнітивність – це здатності людини оцінювати власне мислення і фактичний рівень навичок або розуміння в певній сфері. Метапізнання допомагає критично мислити, краще усвідомлювати й контролювати свої процеси мислення. Студенти, які слабкі в метапізнанні, роблять поспішні висновки, не оцінюючи докази, думаючи, що знають відповідь, що, зрештою, заважає КМ [3]. Третя причина полягає в тому, що вони можуть мати усталене мислення або віру в те, що їхній інтелект не може змінитися. Якщо студенти вважають, що КМ є вродженим умінням, вони можуть не докладати зусиль для його розвитку, оскільки вірять, що як би вони не старалися, вони ніколи цього не отримають. Евристика — це швидкий шлях до мислення. Це стратегія, яка використовується ненароком або навмисно під час прийняття рішень, де ми використовуємо лише частину інформації. Це викликає прийняття рішень, які є швидшими і менш трудомісткими, оскільки людина може використовувати найкращий окремий фрагмент даних, щоб зробити економішій підхід. Іншою проблемою, яка ускладнює КМ для студентів, є їхні притаманні упередження. Одним із головних є упередження підтвердження або схильність шукати інформацію таким чином, щоб підтверджувати свої ідеї чи переконання. Упередження підтвердження виникає через прагнення дійти висновку, тому студенти можуть припустити, що сумніваються у своїх припущеннях, коли вони лише шукають інформацію, щоб підтвердити свої переконання [6].

Дослідження і практика свідчать про кілька факторів, які покращують мислення: продумане навчальне середовище, бачення чи сприйняття на слух моделі поведінки, керівництво і підтримка зусиль, поки студент має можливість діяти самостійно та спонукання поставити під сумнів те, що вважається відомим. Це загальні, ключові моменти, які науково-педагогічний працівник може застосувати, щоб допомогти студентам розвинути навички КМ. Першим елементом продуманого навчального середовища є допомога студентам інтегрувати свої знання. Інтеграція дозволяє учням спиратися на попередній досвід, надає відповідні можливості для розвитку особистості для досягнення оптимальної продуктивності й закладає основу для подальшого розвитку. Навмисно створюючи середовище, яке дозволяє студентам інтегрувати попередні й поточні знання, вони можуть почати оцінювати, як концепції пов'язані між собою, і приймати рішення про те, як застосувати ці знання в майбутніх ситуаціях.

Інтеграція може приймати різні форми і не обов'язково означає, що курси мають бути інтегровані або узгоджені в часі. Інтеграція може мати форму інтеграції накопичених знань, отриманих протягом навчального плану. Моделювання експертного мислення – це ще один спосіб допомогти студентам побачити КМ у дії. Викладачі мають вербалізувати свої дії. Учні є новачками, і не слід робити припущення, що вони розуміють або знають, як виконати, здавалося б, простий комплекс у процесі мислення. Спостерігаючи, як обробляють інформацію, учні також починають формувати навички мислення. Метод «риштування» — спосіб, за допомогою якого учні отримують допомогу на ранніх стадіях виконання завдань, а потім, у міру підвищення рівня навичок, ця підтримка поступово припиняється. Таким чином учень бере на себе все більше відповідальності за власне навчання. Щоб створити основу, викладачі мають давати чіткі вказівки й мету діяльності, спрямовувати студентів до достовірних джерел і пропонувати періодичне оцінювання. Цей процес допомагає зменшити невпевненість, водночас створюючи імпульс і ефективність для учня [4].

В ідеалі, курс КМ, який стосується визначення, загальної моделі КМ, має бути обов'язковим для всіх студентів на початку навчання, із подальшим наданням можливості активно практикувати навички на загальному предметі. Крім того, усі викладачі мають навчитися створювати і сприяти діяльності для заохочення КМ. Хоча може бути багато шаблонів для КМ, найбільш визнаний 4-етапний цикл: генерація, концептуалізація, оптимізація і впровадження. На етапі генерації учні визначають проблему і знаходять факти. Далі – фаза концептуалізації, коли студенти визначають проблему і проєктують ідеї розв'язання, які могли б пояснити визначену проблему. На етапі оптимізації вони оцінюють і вибирають ідею, а потім розробляють план. Нарешті, фаза реалізації включає прийняття плану й вживання заходів. Цикл перезапускається під час пошуку нової проблеми. Наприклад, під час зустрічі з пацієнтом студент увійде у фазу генерації, знайде проблеми і встановить факти (анамнез захворювання, лабораторні дані). Потім він визначає проблему й генерує ідеї щодо того, чому проблеми виникають. Наприклад, пацієнт скаржиться на біль у животі та блювання – студент мусить придумати причини, чому можуть виникати ці скарги (гострий апендицит, гострий холецистит, аднексит). Потім студент використовує факти, щоб оцінити кожен потенційну причину й розглянути, які додаткові тести можуть знадобитися, щоб відкинути деякі з потенційних причин. Після вибору причини студент формулює план і вирішує свої подальші дії. Коли виявляє, що в пацієнта гострий апендицит, цикл перезапускається з варіантами лікування [2].

Отже, навички критичного мислення (інтерпретація, аналіз, оцінка, висновки, пояснення й саморегуляція) важливі для здобувачів вищої освіти. Моделюючи мислення й використовуючи методи «риштування» для підтримки розвитку КМ студентів, викладачі можуть викликати бажання у студентів-медиків розвивати вміння критично мислити.

Список використаної літератури

1. The Future of Jobs Report 2020. World economic forum. Geneva, 2020. P.1-163. URL:https://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2020.pdf (date of access: 31.10.2022).
2. Челнокова М. С. Особливості розвитку емоційного інтелекту в юнацькому віці. Матеріали Міжнарод. симпозиуму «Освіта і здоров'я підростаючого покоління»: зб. наук. праць. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. Вип. 1. С. 319-321.
3. Medina M.S, Castleberry A.N, Persky A.M. Strategies for Improving Learner Metacognition in Health Professional Education. Am J Pharm Educ. 2017 May;81(4):78. P.1-14. doi: 10.5688/ajpe81478
4. Minue-Lorenzo S., Fernandez-Aguilar C., Martin-Martin J.J., Fernandez-Ajuria A. Effect of the use of heuristics on diagnostic error in Primary Care: Scoping review. Aten Primaria. 2020 Mar;52(3). P. 159-175. doi: 10.1016/j.aprim.2018.11.003.
5. Persky A.M., Medina M.S., Castleberry A.N. Developing Critical Thinking Skills in Pharmacy Students. Am J Pharm Educ. 2019 Mar;83(2):7033. P.161-170. doi: 10.5688/ajpe7033.
6. Hayes M.M., Chatterjee S, Schwartzstein RM. Critical Thinking in Critical Care: Five Strategies to Improve Teaching and Learning in the Intensive Care Unit. Ann Am Thorac Soc. 2017 Apr;14(4). P. 569-575. doi: 10.1513/AnnalsATS.201612-1009AS.

БЕЗПЕРЕРВНА ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА ЯК КОМПОНЕНТ ЛІКАРСЬКОГО ПРОФЕСІЙНОГО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ

*Дельва М.Ю., Дельва І.І., Литвиненко Н.В., Гринь К.В., Пінчук В.А., Кривчун А.М.,
Силенко Г.Я., Пурденко Т.Й., Таряник К.А., Санік О.В., Самарченко Л.А.,
Палєнка О.Є., Іващенко С.П.*

Полтавський державний медичний університет

Безперервний професійний розвиток – це процес постійного самонавчання, основою якого є щоденна практична діяльність, можливість і бажання оновлювати й модернізувати свої теоретичні знання й практичні навички, підвищувати технологічність лікувального процесу, здобувати нові знання.

Ключові слова: безперервний професійний розвиток, лікарська діяльність, навчання, самовдосконалення.

Continuous professional development is a process of constant self-education, the basis of which is daily practical activity, the opportunity and desire to update and modernize one's theoretical knowledge and practical skills, increase the technological efficiency of the treatment process, and acquire new knowledge.

Keywords: continuous professional development, medical activity, training, self-improvement.

У сучасних умовах масивного потоку медичної інформації, варіативних і зростаючих вимог до рівня лікарських знань безперервний професійний розвиток став обов'язковим для лікарів усіх фахів.

Натепер усі розвинені країни світу реалізують програми безперервного професійного розвитку не тільки в медичній галузі. Це стосується й інших спеціальностей, зокрема педагогіки. Важливо зауважити, що для професор-